

Onderzoek naar de waardering van *De engelenmaker*

bron 1

Een horrorverhaal uit naam der wetenschap

door Marcia, 16 januari 2018

(1) In *De engelenmaker* keert dokter Victor Hoppe na twintig jaar afwezigheid terug naar zijn geboortedorp Wolfheim, een dorpje op de grens tussen Nederland, België en Duitsland. De dokter is niet alleen, maar arriveert met drie pasgeboren kinderen. De dorpsgenoten kijken de dokter met de nek aan.

5 Waar is de moeder van de kinderen en wat is er aan de hand met deze bijzondere drieling? De geruchten gaan dat de drieling Gabriël, Michaël en Rafaël ernstig ziek is, maar er blijkt meer aan de hand te zijn; niet alleen met de kinderen, maar ook met de dokter zelf. *De engelenmaker* van Stefan Brijs is een boek zoals je nog nooit gelezen hebt – en daarna ook nooit meer zult
10 lezen, tenzij je weer van voren af aan begint. Het verhaal zit tot in de puntjes goed in elkaar, leest als een film en zet je aan het denken over de grens tussen wetenschap en religie, alsook de grens tussen realiteit en fictie. Geniaal van begin tot eind.

(2) Het verhaal wordt gekenmerkt door een sobere schrijfstijl, die tegelijkertijd
15 heel beeldend is. Als je het boek leest, zie je als het ware een film in je hoofd. Een echte verfilming zit er helaas niet in, al was hier meerdere keren sprake van. Maar, zoals Stefan Brijs in alle bescheidenheid al aangaf op de boekenbeurs, het boek zit zo geniaal in elkaar dat gebleken is dat een verfilming onmogelijk is. Hoewel het verhaal veel wetenschappelijke termen bevat, is het
20 echter nergens droog of saai. Brijs weet wetenschap op zo'n manier te presenteren dat het aanvoelt als een spannend horrorverhaal. Je wilt weten wat er met de kinderen aan de hand is en wat Victor Hoppe bezielde heeft om dit alles te doen. (...)

25 **Creepy horrorverhaal in de naam der wetenschap ★★★★★**

naar: Marcia van der Zwan

uit: hebban.nl

Marcia van der Zwan is als marketeer werkzaam bij een Vlaamse uitgever en beheert onder meer een boekenblog. Hebban.nl is een populaire boekensite en lezerscommunity voor Nederland en Vlaanderen, waarop lezers eigen recensies kunnen plaatsen.

bron 2

(reactie 1) “Het was echt een heel gaaf boek. Er zat meer medische wetenschap in dan ik in eerste instantie dacht. Dat was wel heel leuk. Verder werd er heel veel contact naar God gelegd, dat zegt me verder echt totaal niks, maar het was wel interessant deze keer.”

5 Jouk, 5 havo, op: scholieren.com

(reactie 2) “Je ziet alles vanuit diverse oogpunten waardoor je je eigen mening over de situatie kan scheppen. Het is wel een dikke roman maar het leest fijn waardoor de dikte alleen maar voordelig is.”

10 Wida, 5 vwo, op: scholieren.com

naar: jeugdbibliotheek.nl/12-18-jaar/lezen-voor-de-lijst

bron 3

Waarderingsgeschiedenis

(1) De meeste recensenten zijn zonder meer enthousiast over *De engelenmaker*. Zij prijzen Brijs als een bekwaam verhalenverteller die in staat is sympathie te wekken voor een griezel. Ook bewonderen zij zijn roman om de hechte compositie, de sobere en doeltreffende stijl en de spanning. (...)

5 **(2)** Binnen de dagbladders toont alleen Bert Bultinck zich in *De Morgen* onvoorwaardelijk negatief. Door de vooraankondiging dat *De engelenmaker* de eerste Nederlandse roman over klonen is, kan het verhaal hem niet meer verrassen. En ook Hoppes uiteindelijke zelfkruisiging heeft hij zien aankomen vanwege een te dik aangezette Jezusvergelijking. Hierbij komt een te grote
10 uitleggerigheid en proza dat in stilistisch opzicht “niet meer dan netjes, en zowat nergens briljant” is.

(3) Twee andere negatieve reacties zijn te vinden in de tijdschriften *Liter*, dat de literatuur vanuit christelijke invalshoek beziet, en *Dietsche Warande & Belfort*. In het eerste blad typeert Gerda van de Haar *De engelenmaker* als
15 niet meer dan een literaire thriller, wel spannend en knap verteld, maar weinig verrassend en in een stijl waaraan niet veel te beleven valt. Haar grootste kritiek betreft het thema van de klonen, dat uitgemolken zou zijn en door de auteur in ethisch opzicht veel te oppervlakkig behandeld wordt. Ook het interpretatiespel met de Bijbel gaat in haar ogen nergens over. (...)

naar: Nora van Laar

uit: dbnl.org

Nora van Laar is letterkundige en schrijft schrijversportretten en analyses van literaire werken. De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) is een digitale collectie van teksten uit de Nederlandse letterkunde en taalkunde en komt voort uit een samenwerking tussen de Taalunie, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de Koninklijke Bibliotheek.

Het kind als beter exemplaar van jezelf

(1) (...) Stefan Brijs wil maar zeggen dat lezers van alles in een verhaal kunnen vinden. Zelfs dingen die de schrijver volstrekt onbekend zijn. Brijs vindt het geen enkel probleem als lezers verwantschappen zien tussen zijn werk en allerlei andere verhalen. “Het is onmogelijk om nu nog een verhaal te schrijven dat geen raakvlak heeft met een ander verhaal. Alles is al geschreven. Alle verhalen over de grote gevoelens, die sinds de Griekse tragedies worden behandeld – liefde, haat, trouw, ontrouw, jaloezie, macht, ambitie – zijn al van alle kanten belicht. Toch blijft het zinvol om erover te schrijven. De dramatiek is bekend, maar hoe kom je tot die dramatiek! Het hoe, daar herken je een goede schrijver aan.”

(2) De Belg Brijs schreef met *De engelenmaker* een prachtig, fascinerend verhaal dat veel lijkt op het verhaal dat bijna tweehonderd jaar eerder door de Engelse Mary Shelley werd geschreven: een man probeert een levend wezen te creëren en wordt geconfronteerd met de griezelige gevolgen. Terwijl Shelleys Frankenstein een eng monster ter wereld brengt, kloont de Victor Hoppe van Brijs drie kindertjes die zijn evenbeeld zijn, met rood haar en hazenlip. Hoppe is geobsedeerd door de wens om God te kunnen evenaren en de macht te krijgen over het scheppen van leven. Sterker nog, hij wil God verslaan, “het nakijken geven”, door de fouten uit het menselijk lichaam weg te werken.

*naar: Sandra Kooke
uit: Trouw, 17 augustus 2006*

Sandra Kooke is als kunstredacteur werkzaam bij dagblad Trouw.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Onderzoek naar de waardering van *De engelenmaker*

*Stel, bij het vak Nederlands moet je ter voorbereiding op je mondelinge literatuurexamen een uitgebreid onderzoek doen naar de waardering van de roman *De engelenmaker* (2005) van de Vlaamse auteur Stefan Brijs. In het tekstboekje vind je enkele bronnen die voor dit onderzoek bruikbaar kunnen zijn. Als een eerste stap in dit onderzoek verdiep je je in de argumentatie van elke bron. Je beoordeelt vervolgens de bruikbaarheid ervan en brengt de overeenkomsten en verschillen in argumentatie tussen de bronnen in kaart.*

Lees bron 1.

- 2p **29** In bron 1 wordt *De engelenmaker* positief beoordeeld. Geef uit alinea 1 en 2 vijf argumenten voor dit oordeel. Nummer de argumenten en geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

Lees bron 2.

- 1p **30** In bron 2 komen de leerlingen Jouk en Wida aan het woord over de roman. Geef het standpunt over de roman *De engelenmaker* en het belangrijkste argument hiervoor in de reactie van Jouk. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

Wida geeft geen expliciet oordeel over *De engelenmaker*, maar is duidelijk positief.

- 1p **31** Op basis van welke twee kenmerken van de roman oordeelt Wida positief?

Lees bron 3.

In alinea 2 en 3 van bron 3 staan twee recensies centraal waarin negatief over *De engelenmaker* wordt geoordeeld.

- 2p **32** Noem drie argumenten voor dit negatieve oordeel waarin deze twee recensies overeenstemmen. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 3p **33** Geef vier inhoudelijke en/of stilistische kenmerken van bron 3 waardoor deze bron betrouwbaarder overkomt dan bron 2. Laat de vindplaats en auteur van bron 3 hierbij buiten beschouwing.

Lees bron 4.

Je kunt erover twifelen of bron 4 voor je waarderingsonderzoek bruikbaar is.

2p 34 Geef twee argumenten waarom bron 4 hiervoor niet bruikbaar is. Baseer je antwoord op de inhoud van bron 4. Laat de vindplaats en auteur van bron 4 hierbij buiten beschouwing.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

2p 35 Noem drie aspecten van *De engelenmaker* waarover zowel bron 1 als bron 3 positief is.

“Je ziet alles vanuit diverse oogpunten waardoor je je eigen mening over de situatie kan scheppen.” (Wida, regels 7-8, bron 2)

1p 36 Wordt ditzelfde argument voor een oordeel over *De engelenmaker* ook gebruikt in een andere bron?

- A Het wordt ook gebruikt in bron 1.
- B Het wordt ook gebruikt in bron 3.
- C Het wordt ook gebruikt in bron 4.
- D Het wordt in geen andere bron gebruikt.

De rol die wetenschap en religie spelen in *De engelenmaker* wordt wisselend gewaardeerd in bron 1 tot en met 4.

2p 37 Bepaal per bron of de rol van de **wetenschap** in *De engelenmaker* duidelijk positief of negatief wordt gewaardeerd, of dat dit niet eenduidig kan worden bepaald.

Neem de nummers van de vier bronnen over en zet daarachter *positief*, *negatief* of *niet te bepalen*.

2p 38 Bepaal per bron of de rol van **religie** in *De engelenmaker* duidelijk positief of negatief wordt gewaardeerd, of dat dit niet eenduidig kan worden bepaald.

Neem de nummers van de vier bronnen over en zet daarachter *positief*, *negatief* of *niet te bepalen*.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.